

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פרשת וארא****"והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים"**

"לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים והוצאתי אתכם מעבודתם ונגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים" ע"כ (וארא ו' א).

בפני רש"י (שם) בד"ה סבלות מצרים, טורח משא מצרים, עכ"ל.

"ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידיעתם פי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" ע"כ (שם ז).

א-

במדרש רבה (וישב פח ה) אמר ר' הונא בשם ר' בנייה [דתקנו ד' כוסות] **כנגד ארבע גאולות** [ג] המוזכרים בפסוק **והוצאתי והצלתי וגאלתי**, הד' מוזכר בפסוק **ולקחתי**. וכן הוא במדרש רבה (שמות ו ד). וכ"ה בירושלמי (פסחים פ"י ה"א).¹

בלבוש או"ח (סי' תעב סעי' ח) ותקנו חכמים שצריך כל אדם לשתות ד' כוסות **זכר לד' גאולות** וד' לשונות של גאולה הנאמרים בגאולת מצרים בפרשת וארא (ו-ו ז) והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי וגוי' עכ"ל.

ומבואר דמלבד הד' לשונות הנאמרים בגאולת מצרים גם היה שם ד' גאולות בזה אחר זה, ועדיין אנו צריכים להבין מה הם סדר ד' הגאולות.

ב-

ברמב"ן (שם ו' ז"ל: א) **"והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים"**, יבטיחם שיוציא אותם מארצם ולא יסבלו עוד כובד משאם. **ב** **"והצלתי אתכם מעבודתם"**, שלא ימשלו בהם כלל להיות להם במקומם למס עובד. **ג** **"וגאלתי אתכם"**, כי יעשה בהם שפטים, עד שיאמרו המצרים הנה לך ישראל בפדיון נפשנו, כי טעם גאולה כענין מכר וכו'. **ד** **"ולקחתי אתכם לי לעם"**, בבואכם אל הר סיני ותקבלו התורה, כי שם נאמר **"והייתם לי סגולה"** (יתרו יט ה), עכ"ל.

אמנם במאירי (פסחים צט ב) ד"ה וארבע וכו' כתב: ואמרו בבראשית רבה (וישב פח ה) **ארבע כוסות אלו כנגד ארבע גאולות**: והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי. **והענין לומר שכל אחת גאולה בפני עצמה הראשון**: גאולת השעבוד והוא **"והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים"** וכו'. **וגאולה שניה**: **"והצלתי אתכם מעבודתם"**, ר"ל מכל שיעבוד כו'. **והשלישית**: **"וגאלתי אתכם בזרוע נטויה"** שהכה בשונאייהם ועשאם אדונים וזהו זרוע נטויה. **הרביעית**: שלקחם לו לעם קדוש ונתן לנו את תורתו, והוא תכלית הכל, ועליו נאמר **"ולקחתי"** וכו', עכ"ל.

ומבואר, דארבע לשונות של גאולה, מורים על ארבע גאולות שעתידות לבוא להם בעת יציאתם ממצרים, והיינו שלא תבוא הגאולה בבת אחת, רק תהיה בדרך הדרגה, גאולה אחר גאולה.²

ג-

בחתם סופר עה"ת (שם ז) בד"ה וידעתם: יש לדקדק, הא לעיל (פסוק ה) אמר ד' לשונות של גאולה וכו', **והפחות שבהם "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים"**, ומוסיף והולך וכמו שהסביר הרמב"ן [והוא הדרגה הראשונה]. אם כן מאי טעמא אמר כאן **"וידיעתם פי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים"**, שהיא הפחות, ולא אמר **סתם המוציא אתכם מארץ מצרים**, וכו' עכ"ל. תקצ"ג. עיי"ש מה שכתב בזה.³

ד-

והנראה בזה בהקדם ביאור הכתובים שם, דהנה בתחילה כאשר הבטיחם על הגאולה "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" (שם ו), תיבת סבלות חסר וא"ו כתיב, ואילו כאשר אמר "וידיעתם פי אני ה' ה' הגוף.

והנה באור החיים (יתרו יט א) בד"ה בחדש השלישי וגוי' וכו', תקשה למה נתעבב ה' מתת התורה עד חודש השלישי וכו', אשר על כן בא הקדוש ברוך הוא ונתן אמתלא לדבר וכו' לצד הכשרת החתן, כי לא היו ישראל ראוים לצד שהיו בארץ הטמאה והיו לנדה ביניהם, והוצרכו לספור ספירת טהרתם שבע שבתות, כדרך ז' נקיים אשר צוה ה' לזבה (והר ח"ג צו ב), והוא אומרו **"לצאת בני ישראל, פירוש לסיבת יציאתם מארץ מצרים, הוא הסובב עכבת הדבר עד החודש הג', וכו', עכ"ל. וכן הוא באור החיים** (אמור כג טו) בד"ה וספרתם לכם. **ומבואר בדבריו דביציאת מצרים לאחר שנתקיים בהם "ולקחתי אתכם לי לעם וכו', היו ב' גאולות: א. גאולת הגוף והוא והוצאתי, והצלתי, וגאלתי. ב. גאולת הנפש** שהוא רמוז ב"ולקחתי", כי לא היו ראויים למתן תורה לצד שהיו בארץ הטמאה.

ו-

זבחים (לו ב) אמר רב הונא מ"ט דבית שמאי וכו' ובית הלל, קרנת קרנת קרנות **הרי כאן ארבע** שלש למצוה אחת לעכב, ע"כ.

ובפני רש"י (שם) בד"ה קרנת קרנת קרנות שלש פרשיות נאמרו בחטאות החיצונות בויקרא (ד יח, שם כה, שם לד), אחת בשעיר נשיא, ובי' בחטאת יחיד, אחת בכשבה ואחת בשעירה, בשתיים כתיב על קרנת חסר והאחת מלא, וכו'.⁴ ובי"ה סברי יש אם למסורת, הלכך הרי ד', גי' מהן למצוה נאמרו שמצוה לכתחילה ליתן אף עליהן והאחת מעכבת כדמפרש ואזיל. עכ"ל.

ומבואר דכל תיבה שכתובה מלא וא"ו, הוי כאילו כתובה התיבה ב' פעמים. וכ"ה בסוכה (ו ב), **בסנהדרין** (ד א), **ובמנחות** (לד ב).

וכבר כתבו לבאר על דרך זה בקול אליהו (שלח אות צא), **ובחיי אדם** (כלל קמו דין א) **שתיבה הכתובה מלא וא"ו פעמים שבה ללמד על ב' עניינים.**

ז-

ויש לפרש על דרך זה גם בענייננו, ד'סבלות' קמא דהכונה רק על טורח משא מצרים, כתוב חסר וא"ו, דהוא מורה על גאולה אחת דהיינו גאולת הגוף. משא"כ 'סבלות' תניינא דכתיב לאחר "ולקחתי אתכם לי לעם" וכו', דהוא קאי על לאחר יציאתם ממצרים וכמו שנתבאר, וקאי על ב' הגאולות: א. על גאולת הגוף, ב. על גאולת הנפש, כתוב סבלות מלא וא"ו, משום שבא להורות על ב' עניינים. ולהמתבאר מתיישב שפיר מה שכתוב **"וידעתם פי אני ה' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" אף שלכאורה הוא הפחות שבהם, ולא אמר **סתם המוציא אתכם מארץ מצרים.****

והיינו דמכיון דכתיב 'סבלות' מלא וא"ו, שזה מורה גם שיצאו ממצרים וגם שיצאו מטומאתם, מאחר שכבר נתקיים בהם ג"כ "ולקחתי אתכם לי לעם", וכמו שנתבאר באור החיים שאז יצאו מטומאת מצרים. א"כ כלול בזה כל הד' לשונות של גאולה. משא"כ אילו היה כתוב רק המוציא אתכם מארץ מצרים, היה נשמע רק על ג' לשונות הראשונים והוצאתי והצלתי וגאלתי שעניינם רק גאולת הגוף.

לתגובות והערות ולקבלת הגליון 'באר התורה'

a0527677650@gmail.com

¹ **הם מהשם אך הניסים הנסתרים תולה במקרה, והנה "והוצאתי מתחת סבלות מצרים"** זה היה מיד, כי ברי"ה בטלה עבודה מאבותינו במצרים (רי"ה יא א), והיו קטני אמנה תולים זה במקרה ורחמי פרעה עליהם, עד שראו אחר כך ניסים ונפלאות "ולקחתי אתכם לי לעם", ואז ידעו "כי אני ה' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" וכו', ותבינו ותאמינו כי הכל ממני, עכ"ל. תקפ"ו.

² **ומה שהוצרכו שתהיה גאולתם בדרך זו, עיי' העמק דבר** (וארא ו ו) ז"ל: דמושכל פשוט הוא, שאי אפשר לצייר שיהא איש המוני שהוא כעבד כנעני עומד בעבודת חומר ולבנים, ועלה במשך מועט למעלת ישראל, ראוי לעמוד במעמד הר סיני לקבל התורה במורא גדול של גלוי שכינה. ועל כן נדרש להעלות דעתו וצלמו של האדם לאט לאט. וכך היה בישראל שהיו מגושמים בצורה ובדעת, ונתעלו במשך מועט עד שהגיעו להר סיני, וכו' עכ"ל.

³ **והנה בחתם סופר** (וארא ו ז) בד"ה וידעתם ז"ל: **"וידעתם פי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים"**, פ"י כי הנפלאות הגדולות אדם מאמין כי

⁴ בספרים שלפנינו כולם חסרים וכבר העיר בזה מסורת הש"ס בסנהדרין (ד א).